

ארץ החלומות

בכתובים הייתה זו ארץ זבת חלב ודבש – ובציורים המוקדמים ביותר הגזימו הציירים באקזוטיות וציירו אותה כאילו יצאה מתוך חלום. מטיילים שהגיעו לארץ הקודש באמצע המאה ה-19 בציפייה למצוא דמויות ציוריות הניצבות בינות לחורבות רומנטיות, ערים מוקפות חומה באופק וגבעות משתפלות מאחוריהן, מצאו במקום זאת שממה. ארץ הקודש מן הסיפורים הייתה ברובה סלעים ואבק: "כבשן נטוש מן הגיהנום" כפי שכונה אותה הסופר האמריקני הרמן מלוויל. אפילו ירושלים הייתה עזובה חסרת חיים. "מכל מראות הנוף העגמומיים שיש", כותב המבקר הצעיר מארק טוויין, "אני חושב שניתן להכתיר את פלסטינה לנסיכה".

מיסיונרים, צליינים ותיירים, ארכיאולוגים וחוקרי מקרא, מתיישבים וקצינים קונסולאריים שהגיעו לארץ הקודש במאה ה-19 מצאו מקום שקשה היה להעלותו על הדעת. אולם הרגש שהמקום כמושג עורר בהם כאשר חלמו עליו – נותר על כנו. בין שהושפעו ממידת העניין הגוברת של מדינות מערביות אחרות או מן העובדה כי הארץ הלכה ונעשתה נגישה יותר, ובין שהיה זה השיפור בתחום התחבורה – אותם הביקורים המוקדמים היו ראשית היווצרותו של קשר מיוחד לארץ הקודש, המשפיע על פוליטיקאים ועל מקבלי החלטות אמריקאים עד עצם היום הזה.

ירושלים מהר הצופים. תחריט מתוך: וילסון, צ'ארלס, ארץ ישראל הציורית, (בתצוגה).

ארץ החלומות

נוסעים אמריקאים לארץ הקודש
במאה ה-19

”פלסטינה שוממה ונטולת חן...

הייתכן שקללת האל תייפה את הארץ?

פלסטינה כבר איננה שייכת לעולם הזה.

היא מקודשת לפיוט ולמסורת

היא ארץ החלומות.”

מארק טוויין, התמימים בחוף לארץ, 1869 (תרגום לעברית עודד פלד)

כתבי היד והמסמכים המוצגים בתערוכה לקוחים מאוסף קרן שאפל לכתבי יד. הספרים והמזכרות לקוחים מאוספי הספרייה הלאומית.

קרן שאפל לכתבי יד תומכת ביצירת סרטים תיעודיים, בכתיבת מחקרים מדעיים ובהצגת תערוכות. הקרן מעודדת מיזמים בתחומי ההיסטוריה האמריקאית והיהודית באמצעות האוספים הגדולים של מכתבים ומסמכים מקוריים שברשותה.

בקרן איתנו באתר האינטרנט shapell.org

אוצרות:

דינה גרוסמן, קרן שאפל לכתבי יד
פרופסור רות קרק, האוניברסיטה העברית
נירה אילסר, הספרייה הלאומית

ייעוץ אקדמי:

ד"ר אנטוני טרוויס, מרכז אדלשטיין, האוניברסיטה העברית

עיצוב והפקה:

סטודיו אבידני

ייעוץ מוזיאלי:

ליאת מרגלית

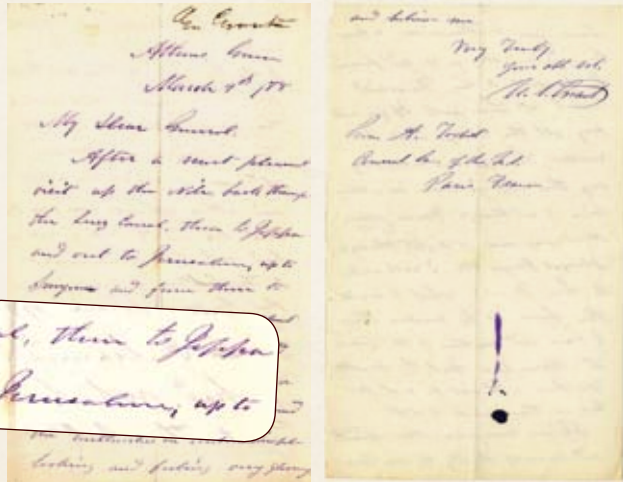
הספרייה הלאומית

קריית אדמונד י. ספרא, האוניברסיטה העברית,

גבעת רם, ירושלים

מבקרים אמריקאים חשובים נוספים המוצגים בתערוכה הנם הסופר הרמן מלוויל ושני גנרלים ממלחמת האזרחים: יוליסס ס. גרנט ווויליאם ט. שרמן. כולם התארחו במלון מדיטרניאן הירושלמי, מוקד העניין ב"חדרי אירוח". אכסניה זו הייתה גם יעד מתוכנן עבור משפחת רוזוולט.

הגנרל גרנט מתאר את מסעו ומזכיר את יפו וירושלים בפני אלפרד טורברט, הקונסול האמריקאי הכללי בפריז, במכתב מה-9 במרץ 1878.

אחת המשפחות האמריקאיות החשובות שביקרו בארץ הקודש הייתה משפחת רוזוולט. בתמונה תיאודור רוזוולט שני משמאל.

אמצע המאה ה-19 הייתה תקופה של שינויים פוליטיים נרחבים ושל מודרניזציה בלתי נמנעת. מסעות התאפשרו הודות להתפתחויות הטכנולוגיות, במיוחד ספינת הקיטור המונעת על ידי פחם והטלגרף החשמלי, אפשרות הלינה בבת-מלון והופעתן של סוכנויות נסיעות מאורגנות. באופן ייחודי לאמריקאים, בעקבות מלחמת האזרחים (1861-1865) סיפקו המסעות לארץ הקודש, אז חלק מן האימפריה העות'מאנית, הזדמנות להתחדשות רוחנית.

בתערוכה זו זוכה הסופר וההומוריסט מארק טווין למקום נכבד. רשמיו ממסעותיו ומהרפתקאותיו בארץ הקודש שקובצו בספר התמימים בחוץ לארץ (1869) תרמו לראשיתו של עידן חדש בספרות המסע.

דגם של מלון מדיטרניאן במיקומו השני בשנת 1867, בתקופה בה שהה בו מארק טווין. קנה מידה 1:75.

ענפי עץ זית פרוסים ומגולפים בדוגמאות שונות אשר שימשו כמזכרות.

המדורים בתערוכה:

ארץ החלומות (מבוא)

הארץ נפתחת למערב • חוקרים • סופרים

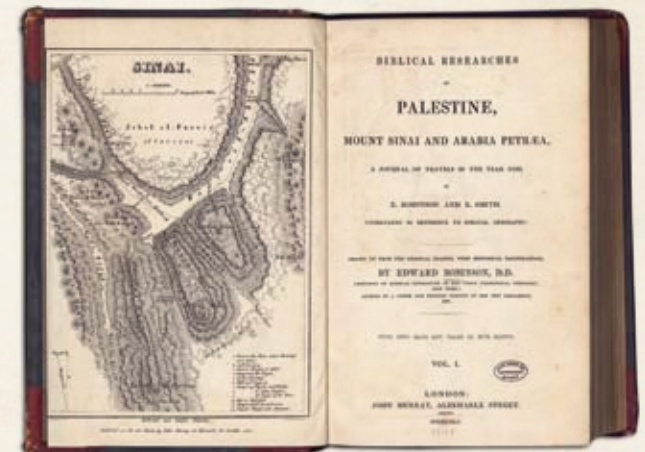
תיירות בארץ הקודש • חדרי אירוח

סוכנויות נסיעות ומדריכי תיירים • מבקרים מפורסמים

נשים וילדים • מיסיונרים

תמונה חתומה של מארק טווין, צולמה בקונסטנטינופול בדרך לארץ הקודש, ספטמבר 1867.

מחקרים מקראיים בארץ הקודש, הר סיני והפרובינציה הערבית; יומן מסע בשנת 1838, אדוארד רובינסון ועלי סמית.